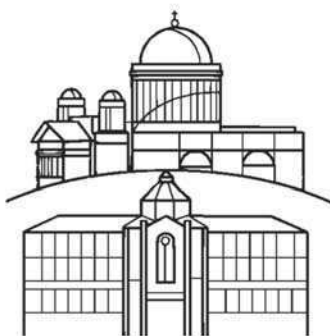

MAGYAR SION

ÚJ FOLYAM

VII. (XLIX.) ÉVFOLYAM
2. szám

ESZTERGOM – POZSONY (BRATISLAVA)
2013

Magyar Sion

••• ÚJ FOLYAM VII. (XLIX.)
2013/2.

EGYHÁZI TUDOMÁNYOS FOLYÓIRAT

*„Inter persecutiones mundi et consolationes Dei
Peregrinando procurrit ecclesia.”*

(Szent Ágoston, De civitate Dei I. 18,51)

alapítványok, vallásügy (protestánsok és ortodoxok). Végezetül: köszönet az Útmutatót közlétező intézménynek, a kötet szerzőinek. Azt kívánjuk, hogy a kötet hatására megnövekvő kutatói forgalom mellett további feldolgozó munkára is legyen lehetőségük.

Szelestei Nagy László

P. SZABÓ Ferenc SJ, *A Vatikán keleti politikája közelről. Az Ostpolitik színe és visszája* (Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya–L'Harmattan Kiadó, Budapest 2012)*

P. Szabó Ferenc SJ 2013. január 25-én a jezsuiták Párbeszéd Házában bemutatott új könyve fontos új elemét képezi a XX. századi egyháztörténet tudományos szintű feldolgozásának. Már a bemutatón megjelentek előtt is méltán hangoztatta a könyv sajátosságait és egyediségét Szabó Csaba történész és Török Csaba teológus.

P. Szabó könyvében mélyrehatóan tanulmányozza a témával foglalkozó hazai és európai szakirodalmat, elsősorban az olaszt, a franciát és a németet – kiegészülve orosz szerzők tollából származó művekkel –, és levonja saját következtetéseit, megállapításait. A jezsuita atya két és fél évtizeden át volt a Vatikáni Rádió magyar tagozatának főszerkesztője; amikor magas rangú magyar politikai és pártvezetők – köztük Kádár János pártfőtitkár 1977-ben – tárgyalásokat folytattak a Vatikánban, tolmácsként állt VI. Pál és II. (Boldog) János Pál pápák, valamint Agostino Casaroli bíboros államtitkár rendelkezésére. Római évei során az Apostoli Szentszék keleti blokkal folytatott egyházpolitikáját az ún. Ostpolitik határozta meg, melyet Casaroli neve fémjelzett. Mint a Vatikánban dolgozó újságíró – és tolmács – elsők között értesülhetett az eseményekről. Ezen tapasztalatait és információit is felhasználva évek hosszú kutatómunkája és gyűjtése után *A Vatikán keleti politikája közelről. Az Ostpolitik színe és visszája* című könyvében adta közre a Jézus Társasága Magyarországi Rendtartományának támogatásával. A könyvet néhai rendtársának, a volt tartományfőnöknek – akinek az Ostpolitikhoz kapcsolódó nézeteiről is megemlékezik – P. Pálos Antalnak ajánlotta; a könyv ajánlását Bábel Balázs kalocsa-kecskeméti érsek és metropolita írta. P. Szabó

* Készült az MTA-PPKE „Lendület” Egyháztörténeti Kutatócsoport keretében.

könyvének unikális értéket ad azzal, hogy memoár jellegű visszaemlékezéseivel egészíti ki azt, kitérve például rádiós-újságíró múltjára és Wojtyła pápához fűződő kapcsolatára.

Írásában helyreigazít olyan már a szakirodalomban (Gergely Jenő) is rögzült, ténynek tudott tévedéseket, mint például, hogy kik voltak jelen a VI. Pál–Kádár találkozon a Vatikánban, hiszen szerzőnk tanúja volt az eseménynek a pápa tolmácsaként. Téves külügyminisztériumi (tehát hivatalos) forrást is bemutat e tárgyban. A jezsuita újságíró munkája a tekintetben is kuriózum, hogy mivel az eseményeket közelről látta és az európai szakirodalmat is behatóan ismeri a témában, az Ostpolitik évtizedeinek olyan epizódjairól is részletesen tudja informálni a hazai szakembereket és érdeklődőket, amikről eddig magyarul nemigen lehetett olvasni, vagy éppen csak pár mondat erejéig. Példaként emelhetjük ki a metzi találkozó hátterének és körülményeinek alapos bemutatását.

Szerkezetiileg két nagyobb részre tagolható a könyv. P. Szabó írása eszmétörténeti alapokból indul ki, teológiai-filozófiai fejtegetéssel, ami a hívő és ateista (kommunista) világ, illetve gondolkodásmód közötti viszonyt boncolgatva mutatja be, hogy mely gondolkodók miként vélekedtek e problémáról a múlt évszázad folyamán. Az egyes pápáktól (XI. Pius, XII. Pius, XXIII. János, VI. Pál, II. János Pál, XVI. Benedek) e tárgyban született tanításokat, gondolatokat is vázolja, bemutatja ezek egymásra épülését. Ez alapján alakítja ki a szerző saját látásmódját a témában. Erről a síkról tér át írása nagyobbik, második felében a történetire, ahol az Ostpolitik alakulását mutatja be az egymást követő Péter-utódok (XII. Pius, XXIII. János, VI. Pál, II. János Pál) pontifikátusa idején, esetenként saját emlékeit is megosztva az olvasóval.

Noha P. Szabó végzettségét tekintve nem történész, egyes történészek akár példát is vehetnének történetírói gyakorlatának objektív erényéről. Az ő esetében a *sine ira et studio* nem csupán holmi elcsépelte frázis, P. Szabó komolyan veszi Tacitus mondását. Nem csupán az Egyház számára pozitív, hanem a negatív eseteket, tényeket is megosztja olvasóival – gondolunk itt elsősorban a Vallási Művek Intézete (Istituto per le Opere di Religione) körüli bonyodalmakra és botrányokra, melyek még a mai napig sem oldódtak meg. Jelenleg a szerző rendtársa, Ferenc pápa előtt áll az a feladat, hogy megkísérelje megoldani az ügyet. Szerzetespacként, tehát egyházi személyként nyíltsága külön is kiemелendő. Ha kell, helyre is igazít akár egyházi személyek tollából kikerült torzításokat is, legyen az akár Stanislaw Dziwisz bíboros, II. (Boldog) János Pál egykori személyi titkára. P. Szabó arra törekszik, hogy a valóságot mutassa be, bármilyen pozíciójú személyről ír is, vagy bármilyen tekintélytől származó írást, forrást tanulmányozzon. Akármilyen jó, sőt sze-

mélyes viszonyban volt is az illetővel – például Cserháti József pécsi püspökkel –, kritikája tárgyyszerű marad, ahogy kettejük esetében olvashatunk is erről a könyvben.

A gyakori nyomdahibáktól eltekintve P. Szabó Ferenc SJ Ostpolitikáról szóló könyve olvasmányos, szinte olvastatja magát velünk. Mindenképpen fontos, új szemléletű kötet a korszak egyházpolitikáját bemutató művek között. Különösen érdekes a tárgyalásmód: szerzőnk ütközteti különböző történések nézetét, álláspontját, s ezek felvázolása után tárja eléünk saját felfogását, mivel ért egyet, mivel nem, vagy csak részben, esetleg mi az, amiben az évek múlásával változott, módosult a véleménye. P. Szabó nem ítélezik a személyek és események felett, csupán saját álláspontját fogalmazza meg, szakszerű kritikát alkot. Ahogyan írja is, az ítékezés Isten dolga.

A jezsuita szerző többször hangoztatja, hogy a Casaroli-féle Ostpolitikot követő „diplomácia” egyháza mellett létezett a „vértanúk” egyháza is, akik előtt fejet kell hajtanunk, hiszen ezek a hitvallók (pl. Mindszenty József) és vértanúk (pl. Boldog Meszlényi Zoltán Lajos) szenvedésükkel, halálukkal tettek tanúbizonyságot a Megváltó mellett, s végül ők győzedelmeskedtek, hiszen a kommunista rezsimek megbuktak. Végző soron megállapíthatjuk, hogy főként nekik köszönhetően örökölték meg a keresztény, katolikus értékek és maga az Egyház. Noha az Ostpolitik célja is az Egyház érdekeinek és jogainak védelme volt a keleti blokkban, a „vértanúk” Egyháza eredményesebben védte meg a keresztény értékrendet, mint a „diplomáciáé”. Azt azonban nem vitathatjuk, hogy mindkét irányzat célja az Egyház és tanításának megóvása volt.

Sági György

JUDÁK, V. – BEDNÁR, P. – MEDVECKÝ, J. (ed.), *Kolíška kresťanstva na Slovensku. Nitriansky hrad a katedrála sv. Emeráma v premenách času* [A kereszténység bölcsője Szlovákiában. A nyitrai vár és a Szent Emmerám-székesegyház a változó időkben] (Biskupský úrad v Nitre v spolupráci s Archeologickým ústavom SAV, Bratislava 2011) 490 pp.

A nyitrai püspökség történetéről nagyformátumú, mind célkitűzéseit, mind kivitelezését tekintve impozáns munka jelent meg. A Viliam Judák nyitrai püspök, Peter Bednár régész és Jozef Medvecký művészettörténész által szerkesztett, tizenhat tanulmányt magában foglaló kötet nem kevesebbre vállalkozik, minthogy történeti, művészet- és egyháztörténeti szempontból is összetett képet adjon a nyitrai várról és székesegyházról, mint a „kereszténység bölcsőjéről Szlovákiában”.